

**Patologia fixărilor comportamentale
adictive**

Pathology of addictive behavioral fixations

**Gabriela Leuțanu,
doctorandă,**

UPS „Ion Creangă”, Chișinău

ORCID: 0000-0001-8909-1161

CZU 616.89(048)

Recenzie la „Tratat de Psihiatrie. Vol. I”

Review of „Treatise on Psychiatry. Vol. I”

Detalii despre autori și lucrare

„Tratat de Psihiatrie”, ediția a II-a, revizuită și adăugită, este o lucrare alcătuită din două volume, cu o documentare extrem de amplă și de o calitate foarte înaltă din domeniul psihiatriei și neuroștiințelor. Lucrarea a fost publicată în anul 2009, la Editura Fundației „Andrei Șaguna”, Constanța.

Autorii Tratatului de Psihiatrie sunt renumiți medici psihiatri, doctori în medicină, psihologie și/sau filosofie, membri ai Academiei Oamenilor de Știință din România, doctori cu specializare în neurologie, gastroenterologie, genetică, igienă, profesori universitari, rectori, prorectori. Lucrarea este coordonată de prof. univ. dr. Aurel Papari, medic primar psihiatru, doctor în medicină și filosofie, rectorul Universității „Andrei Șaguna”, despre care menționez că am avut onoarea să-mi fie și profesor, alături de academician prof. univ. dr. Vasile Chiriță și

prof. univ. dr. Roxana Chiriță, ambii medici primari psihiatrii, doctori în medicină, șefi ai Clinicii de Psihiatrie, Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr.T. Popa”, Iași.

Această lucrare a fost, este și va fi întotdeauna o sursă extraordinară de informație pentru foarte multe lucrări în domeniul psihologiei și psihiatriei.

Detalii despre conținut

Lucrarea începe prin justificarea publicării unei noi ediții – ritmul alert de dezvoltare al științelor medicale, acompaniat de mențiunea că lucrările trebuie revizuite și reedite la cel puțin doi ani, cu scopul de a încorpora noile descoperiri în domeniul psihiatriei, un domeniu dinamic, marcat de o constantă tendință de actualizare, ceea ce reprezintă un aspect demn de apreciere.

În total, cele două volume cuprind treizeci de capitole, primul volum conținându-le pe primele cincisprezece, acoperind o gama largă de teme de o foarte mare importanță pentru domeniul pe care îl vizează.

Capitolul pe care îl voi recenza este intitulat „Patologia Fixărilor Comportamentale Adictive”, marcând cel de-al treisprezecelea capitol al primului volum și fiind scris de Gavril Cornuțiu, medic primar psihiatru și doctor în medicină. Acesta începe prin reducerea întregii tematici la termenul *adicție*, care este considerat „eticheta cea mai generală care se poate da domeniului”, și prin prezentarea etapelor adicției, luând ca exemplu consumul de alcool: „înainte de a fi

dependent, pacientul aderase la plăcerea consumului (fie ea hedonică, anxiolitică ori antidepresivă), întâi ca o căutare pentru regăsirea „stării de bine”, apoi practicând tot mai insistent „starea de bine” (consumul periculos)³, rezultând astfel aderarea la plăcerea consumului, practicarea din ce în ce mai frecventă a plăcerii acompaniată de ignorarea riscurilor, dependență psihică, dependență organică și complicațiile rezultate din comportamentele adictive.

Se menționează un aspect foarte important cu privire la adicție, anume pluricauzalitatea acesteia, idee foarte bine cunoscută și prezentă în toate lucrările care vizează aceeași temă. Între aceste lucrări, menționăm și o altă publicație a aceleiași edituri, la care a văzut lumina tiparului și prezenta lucrare, intitulată „Tentație și Dependență”, în care dependența, în special cea de droguri, este analizată în jurul unui punct central, marcat de plăcerea rezultată din consumul de substanțe, și din diverse perspective, precum cea filosofică, fiziopatologică sau farmacologică, ținându-se cont de faptul că dependența nu poate fi cunoscută atâta timp cât nu sunt cunoscute pe deplin și mecanismele ei.⁴

Autorul realizează o clasificare a adicțiilor, din punct de vedere al obiectului adicției. Atunci când obiectul adicției este

reprezentat de o substanță, se remarcă adicțiile ilicite minore, în care consumul este reprezentat de substanțe precum alcoolul, tutunul sau cafeina, farmacodependențele (dependența de benzodiazepine, barbiturice, amfetamine, anestezice și codeina), și adicțiile ilicite majore (legate de substanțe ca opiacee, substanțe canabinoide, cocaina, cath, halucinogenele vegetale, halucinogenele sintetice sau substanțe inhalante). Pe lângă aceste trei categorii, este prezentată și o a patra categorie, cea a fixărilor comportamentale adictive hedonice, categorie căreia îi este subsumată dependența de jocuri, fie ele de noroc sau pe calculator.

Capitolul continuă cu prezentarea câtorva aspecte istorice și cu definiții asupra unor termeni specifici domeniului adicțiilor.

Clasificarea utilizată în introducerea capitolului este cea după care autorul se ghidează în explicarea tulburărilor, însă prezintă și clasificarea CIM (Clasificarea Internațională a Maladiilor), menționând că un alt mare model de clasificare recunoscut internațional este cel al DSM-ului (Manualul de Diagnostic și Clasificare Statistică a Tulburărilor Mintale). Se remarcă structurarea diferită a celor două metode de clasificare, DSM-ul fiind mai analitic din punct de vedere al specificațiilor, în timp ce CIM este mai modular. Utilizarea acestor două modele este recomandată pentru raportări oficiale ale diagnosticului, în special utilizarea CIM.

În cadrul tulburărilor psihice induse de alcool este prezent un aspect particular,

³ Cornuțiu, Gavril (2009). În: *Tratat de Psihiatrie*. Vol. I, p. 521.

⁴ Chiriță, Roxana (2013). În: *Bulletin of Integrative Psychiatry*. Vol. 19. Issue 2, p. 57.

neîntâlnit în cele două lucrări care realizează clasificările dependențelor – autorul prezintă personalitatea alcoolicului, conform lui Cloninger. Există două tipologii ale personalității alcoolicului. Prima tipologie este caracterizată de lipsa unei încărcături genetice, cu prevalența egală pentru ambele sexe, având debut tardiv și cu specificități ale personalității dependente și introvertite, tipologie prevalentă la două treimi din alcoolici. A doua tipologie este cea cu încărcătură ereditară adictivă, cu debut precoce, având specificități ale personalității antisociale, preponderentă majoritar la bărbați. Această tipologie este prevalentă până la un sfert din alcoolici. De asemenea, subcapitolul în care se relatează despre dependența de alcool este foarte complex, cuprinzând o gamă largă de aspecte precum: epidemiologia, etiopatogenia, impactul metabolic al alcoolului, aspecte clinice, forme clinice (cu includerea detaliilor referitoare la intoxicație, delir, depresie, suicid, anxietate, tulburări alimentare și gastrointestinale, tulburări neurologice, cardiologice, cardiovasculare, metabolice și deficitale pe plan interpersonal) și tratament (alături de prezentarea fazelor dezintoxicării).

Pentru fiecare categorie de substanțe în parte sunt prezentate în cadrul volumului toate aspectele a căror cunoaștere reprezintă o necesitate pentru specialiști.

Cu referire la fixările comportamentale adictiv hedonice, se efectuează o serie de precizări asupra încadrării acestora în spectrul

adicțiilor – „a. fixarea comportamentală patologică are stringența unui instinct, se manifestă ca un parainstinct; b. [...] evolutiv, se ajunge la sindromul monomotivațional; c. [...] (acest sentiment) nu poate fi stopat, în ciuda prăbușirii funcționării familiale, profesionale, sociale; d. [...] încercarea de oprire a jocului se manifestă prin sevraj psihic, disconfort, neliniște, iritabilitate”. Totodată, acest subcapitol descrie tabloul personalității premorbide al celor încadrați în această categorie (instabilitate însoțită de stenicitate, plictis și căutarea constantă a unei surse de plăcere, optimism, dezinhibiții sau lipsa scrupulelor). Legătura dintre optimism și acest tip de comportament adictiv este evidențiată într-o cercetare desfășurată de unul din cei trei coordonatori ai prezentei lucrări, Aurel Papari, alături de N.I. Sava, M.M. Dumitru și A.C. Papari⁵, în care s-a obținut un coeficient de corelație semnificativ (0.80 la $p=0.01$). Se menționează că această dependență este marcată de repetitivitate, plăcere, care se fortifică progresiv prin jocul de noroc, ce se soldează cu aderența și fixare, fapte care pot fi considerate aproape comportamente condiționate, drept reflexe condiționate. Dacă aceste comportamente sunt pornite de la vârste fragede, vulnerabilitatea la ele devine mai intensă odată cu înaintarea în vârstă. Tratamentul acestui tip de adicție este

⁵ Sava, Nicu Ionel; Dumitru, Maria Magdalena; Papari, Aurel; Papari, Adrian Cristian (2015). În: Romanian Journal of Psychotherapy, pp. 204-205.

cel psihoterapeutic, în special cel cognitiv-comportamental.

Considerente finale

După cum am menționat, lucrarea de față este de o foarte mare importanță pentru domeniul în care teoria prezentată își găsește aplicabilitatea, ținând cont, concomitent, de toate exigențele care sunt impuse lucrărilor de specialitate.

În ceea ce privește patologia fixărilor comportamentale adictive, volumul prezintă cele mai importante detalii, a căror cunoaștere constituie o necesitate, remarcându-se în special prin rigurozitatea cu care prezintă dependența de alcool.

Închei astfel prezenta recenzie, notând că „Tratatul de Psihiatrie” se evidențiază atât prin complexitatea detaliilor pe care le prezintă în fiecare capitol în parte, cât și prin faptul că este constant revizuit, pentru a încorpora noile informații din domeniu, marcând o lucrare demnă de luat în considerare pentru specialiștii din domeniul psihiatriei și psihopatologiei.

Bibliografie

1. [American Psychiatric Association]: DSM-5: Manual de Diagnostic și Clasificare Statistică a Tulburărilor Mintale. București: Editura Medicală Callisto, 2016.
2. [Romanian Association of Psychiatry and Psychotherapy]: Romanian Journal of Psychiatry. Vol. XVII, no 2, 2015.

3. CHIRIȚĂ, Vasile; PAPARI, Aurel; CHIRIȚĂ, Roxana (coord.). Tratat de Psihiatrie. Vol. I. Constanța: Editura Fundației „Andrei Șaguna”, 2009.
4. ***: ICD-10 Clasificarea Tulburărilor Mentale și de Comportament. Descrieri clinice și îndreptare diagnostice. București: Editura Trei, 2016.
5. ***: Bulletin of Integrative Psychiatry. Vol. 19. Issue 2. Iași: Editura Institutului de Psihiatrie „Socola”, 2013.